

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 7 juni 2004

Ö 1703-04

KLAGANDE

EnergiSystem i Sverige AB, 556614-6642, Box 2101, 183 02 TÄBY

Ombud: advokaten EW

MOTPART

Värmeland Teknik Aktiebolag, 556499-0074, Kanalvägen 15, 183 30 TÄBY

Ombud: advokaten JL

SAKEN

Försättande i konkurs

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätt, avd. 1, beslut den 7 april 2004 i mål Ö 2342-04

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut i själva saken undanröjer Högsta domstolen konkursbeslutet och avvisar konkursansökningen.

Med ändring av hovrättens beslut också beträffande rättegångskostnader befriar Högsta domstolen EnergiSystem i Sverige AB från skyldighet att utge ersättning för Värmeland Teknik Aktiebolags rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt förpliktar Värmeland Teknik Aktiebolag att ersätta EnergiSystem i Sverige AB för rättegångskostnader vid tingsrätten med femtiofemtusen (55.000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 19 mars 2004, och i hovrätten med trettiotusen (30.000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 7 april 2004, allt till dess betalning sker.

Värmeland Teknik Aktiebolag förpliktas att ersätta EnergiSystem i Sverige AB för rättegångskostnad i Högsta domstolen med etthundrasextiotusen (160.000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens beslut till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

EnergiSystem i Sverige AB har yrkat att Högsta domstolen skall upphäva konkursbeslutet och befria bolaget från skyldighet att utge ersättning för Värmeland Teknik Aktiebolags rättegångskostnader samt förplikta Värmeland att ersätta bolaget för dess rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten.

Värmeland har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Värmeland ansökte vid tingsrätten att EnergiSystem skulle försättas i konkurs därför att EnergiSystem inte efterkommit betalningsanmaning enligt 2 kap. 9 § konkurslagen. Som grund för konkursansökningen åberopade Värmeland en fordran på 6,5 miljoner kr enligt avtal varigenom EnergiSystem av Värmeland förvärvade samtliga aktier i Graninge Roslags Energi Värme AB (numera Österåker Värme AB). Detta bolag bedrev fjärrvärmeverksamhet i Österåker. Enligt avtalet skulle en tilläggsköpeskilling om 6,5 miljoner kr utgå ”Subject to and upon the issuance by the Municipality of Österåker and its Affiliates to Purchaser of all permits and approvals required for the construction and commercial operation of the Österåker biomass heating plant. Purchaser shall pay to Värmeland ...”.

Avtalet, som bestod av ett “Asset Purchase Agreement” med två tilläggsavtal, omfattade förvärv av också andra fjärrvärmeföretag än Graningebolaget. I ett ytterligare avtal betecknat ”Indemnification and Escrow Agreement” reglerades bl.a. skyldighet för Värmeland att hålla EnergiSystem skadeslöst vid brott mot garantier och vid bristande uppfyllelse av andra åtaganden.

Värmeland har till utveckling av sin talan anfört bl.a. följande. Innehållet i avtalet innebär att tilläggsköpeskillingen skulle erläggas så fort erforderliga kommunala tillstånd för uppförande och drift av en biobränsleanläggning i Österåkers kommun förelåg. Den värmeproduktionsanläggning för biobränsle som ostridigt är uppförd och drivs i Österåker måste rimligen ha erhållit samtliga tillstånd för uppförande och kommersiell drift. Värmeland har inte brutit mot någon garanti-förpliktelse eller orsakat EnergiSystem någon skada. Värmeland har en klar

och förfallen fordran på EnergiSystem. I vart fall har Värmeland en fordran på EnergiSystem, och eftersom EnergiSystem är på obestånd skall bolaget försättas i konkurs.

EnergiSystem har till utveckling av sin talan anfört bl.a. följande. Den anläggning som åsyftas i avtalet är av en annan typ än den som uppförts. Den anläggning med transportabla panncentraler som finns är en temporär lösning till dess den nya anläggningen kan uppföras. Vidare har EnergiSystem motfordringar på grund av garantibrister. Motfordringarna överstiger konkursfordran. Konkursfordran är inte styrkt och inte heller klar och förfallen. I vart fall är EnergiSystem inte på obestånd.

I mål om försättande i konkurs ankommer det på borgenären att visa att han är behörig att begära gäldenären i konkurs (2 kap. 6 § konkurslagen). Kan han inte åberopa en fordran som fastställts av en domstol eller liknande, måste han på annat sätt styrka att han har en fordran mot gäldenären. Förmår borgenären inte att fullgöra sin bevisskyldighet, skall hans ansökan avvisas. I konkursmålet skall borgenären vidare visa att gäldenären är insolvent. Det kan han göra, om gäldenären är bokföringsskyldig, genom att styrka att denne i viss ordning uppmanats att betala klar och förfallen skuld men underlåtit att göra detta inom en vecka, under förutsättning att borgenären begär gäldenären i konkurs inom tre veckor därefter och skulden då ännu inte är betald (2 kap. 9 § konkurslagen).

Som Högsta domstolen framhållit i rättsfallet NJA 1992 s. 578 ger en jämförelse mellan de båda bestämmelserna i konkurslagen vid handen att det kan inträffa att borgenären visserligen kan styrka att han har en fordran mot gäldenären och alltså är behörig att begära gäldenären i konkurs men att han misslyckas med att visa

att fordringen är klar och förfallen, så att insolvenspresumtionen i 2 kap. 9 § blir tillämplig.

Villkoret att skulden skall vara klar innebär att fordran skall vara ostridig eller fastställd genom lagakraftvägande dom eller att gäldenärens bestridande av den är uppenbart ogrundad (prop. 1975:6 s. 158 och NJA 1999 s. 97, jfr Welamson, Konkursrätt s. 77). Avgörande bör vara om gäldenären hade rimligt fog för invändning när kravet framställdes (Walin m.fl., Konkurslagen s. 48). Man kan uttrycka saken så att obeståndspresumtionen i 2 kap. 9 § konkurslagen inte bör vara tillämplig, om en gäldenär underlåter att betala därför att fordringen är tvistig eller ännu inte förfallit till betalning (jfr Heuman, Specialprocess, 5 uppl. s. 191). Med tanke på att det rör sig om en presumtion som kan leda till ett så pass ingripande beslut som försättande i konkurs, bör konkurslagsbestämmelsen inte utan vidare kunna utnyttjas som ett påtryckningsmedel i affärstvister av det slag som föreligger i förevarande mål.

Det kan emellertid ofta förhålla sig så att samma omständigheter har betydelse för såväl prövningen enligt 2 kap. 6 § som den enligt 2 kap. 9 § och utfallet av dem blir detsamma, dvs. att den fordran som är styrkt också anses klar. Principiellt är det dock fråga om skilda prövningar som skall göras var för sig.

Den fråga som Högsta domstolen först skall ta ställning till är alltså om Värmland har styrkt sin behörighet att söka EnergiSystem i konkurs.

Vilken typ av anläggning som uttrycket ”the Österåker biomass heating plant” åsyftar kan inte utläsas av avtalsklausulen eller av annan utredning i målet, men som hovrätten anfört talar kombinationen av uttrycket med kravet på kommunalt tillstånd eller godkännande för att den anläggning som uppförts svarar mot klau-

sulens innehåll. Å andra sidan tyder användandet av bestämd form i ”the Österåker biomass heating plant” på att avtalsparterna haft någon bestämd anläggning i åtanke, och EnergiSystem har åberopat viss bevisning för att denna skulle vara något annat än den som nu finns. Av föreliggande material kan därför inte dras någon säker slutsats om att den anläggning som uppförts svarar mot innehållet i avtalsklausulen.

Med hänsyn till det anförda finner Högsta domstolen att Värmeland inte visat att bolaget är behörigt att söka EnergiSystem i konkurs. Konkursansökningen skall därför avvisas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Thorsson, Regner (referent), Nyström och Calissendorff
Föredragande revisionssekreterare: Katarina Eriksson